

1945, 14. únor. Slovensko. — Rozkaz zplnomocněnce Hlavního štábu partyzánského hnutí národním výborům k ozbrojenému boji proti okupantům.

Doba je příliš vážna, aby si náš národ dovolil vyčkávat v tejto borbe za jej samobytnosť a šťastie. Ozbrojenú skupinu, ktorá Vám doručí tento príkaz, ste povinní všemožne podporovať, dodať jej vierohodné zprávy o pohybe a sile nepriateľa. Postaviť bezpodmienečne všetkých ozbrojených mužov pod velenie tejto skupiny.

V prípade, že rozkaz bude doručený inak, ste povinní postaviť veliteľa ozbrojených síl vo Vašej obci, ktorý s týmito silami zasiahne buď z nášho rozkazu, alebo z vlastnej iniciatívy tak, aby narobil čím viac škôd utekajúcemu nepriateľovi a zachránil svojou akciou čím viac národného majetku.

Rudá armáda nastupuje k poslednému útoku, aby definitívne oslobodila náš kraj. Oznamujeme Vám, že Mikuláš a okolie bude oslobodené behom niekoľko hodín. Útok na Ružomberok a Mikuláš začal sa dnešného dňa.

Slováci! V tomto poslednom boji buďte verní zaväzkom, ku ktorým Vás viaže vyliata krv najlepších synov nášho národa v tomto oslobodzovacom boji!

Smrt' nemeckým votrelcom!

Dané z príkazu Hlavného štábu partizánského hnutia na Slovensku:

Splnomocnenec HŠPH: v. r.

Podpis nečit.

AUD KSS Bratislava, čís. příř. 5069/53. Cykl. 1

1945, únor. Čechy. — Pokyny ilegálního „Rudého práva“ k ustavování národních výborů.

Tvořte národní výbory — tvořte bojové oddíly.

Soudruzi!

Nadešly poslední týdny, někde již poslední dny německého panství nad našimi zeměmi. Není dnes pro nás většího úkolu, než bít okupanty, chránit životy našeho lidu a národní majetek. Všude, odkud musí okupanti utéci, a kudy jsou hnáni Rudou armádou, snaží se zničit továrny, elektrárny, plynárny, vodárny, mosty, železnice, sklady potravin, vyhazují do vzduchu obytné čtvrti měst, vypalují vesnice, rozbíjejí i bytová zařízení a vůbec vše, co nemohou odvléci. Všechna naše práce, všechny naše myšlenky musí se soustředit na to, jak zabránit zběsilé hitlerovské soldatesce v jejím ničivém díle.

Proto vytvořte okamžitě v každém městě, v každé městské čtvrti, v každé továrně a podniku, v každé vesnici ze řad dělníků, rolníků a poctivého českého občanstva vůbec 1. národní výbory, 2. bojové oddíly.

Každý národní výbor (pěti až desetičlenný), složený z nejschopnějších a nejosvědčenějších protinacistických bojovníků, vytvoří si kádr spolupracovníků, kteří budou mít na starosti a kteří budou zodpovědní za konkrétní přípravu a provedení nejdůležitějších úkolů osvobozovacího boje.

¹ Jedná se o cyklostylovaný text, vlastnoručně podepsaný, avšak s nevyplněným označením místa národního výboru.

Bojové úkoly.

NV v továrně bez odkladu a důkladně promyslí, jak v rozhodných dnech odzbrojit a zneškodnit Němce a závodní stráž (Werkschutz), jak se zmocnit telefonu, aby nemohla být povolána posila, jak, kde a čím zabarikádovat přístupy k továrně a sousední ulice. Připraví potřebný materiál (nebo musí přesně vědět, jak si jej v rozhodné chvíli opatřit), zajistí a rozdělí všechny přístupné zbraně členům bojových oddílů (viz níže) a promyslí rozestavení střelců. Zajistí automobily (je třeba mít už dnes přesný přehled o místních možnostech, tvořit skladiště pohonných látek, vybrat schopné řidiče atd.) a obrní je (obloží železnými deskami), aby byly schopny bojovat v ulicích, případně pomoci jiným závodům. Žádná bojová možnost nesmí zůstat nevyužita! Jde o jeden nebo dva rozhodující dny, kdy včasným a rázným zásahem osazenstva lze zachránit továrnu, t. j. milionový národní majetek. Jde o den, kdy Němci nebudou mít ani tanky, ani děla na dobývání továren, protože je budou potřebovat na obranu proti Rudé armádě, především však nebudou mít čas, neboť Rudá armáda postupuje rychle a obklíčení se hitlerovci bojí jako čert kříže! Den bojového vystoupení je blízky! Nikdo nesmí zůstat nepřipraven a každý musí znát přesně svůj bojový úkol v rozhodující chvíli! I beze zbraní — pokud nejsou a pokud nebudou — se dá dokázat mnoho, zvláště jsou-li okupanti na zmateném útěku. Zachráníme-li továrny, nezachráníme majetek kapitalistických pomahačů nacismu, ale majetek národa, majetek dělníků!

Potravinové sklady, elektrárny, plynárny, vodárny a jiné podniky, které jsou nesmírně důležité (a proto také ustupujícími Němci nejvíce ohrožené) a mají malé osazenstvo, musí být chráněny místními NV, okolním obyvatelstvem a pracujícími blízkých závodů. Zde je otázka zabarikádování přístupů, opancéřovaných aut a výhodných střeleckých posic zvláště naléhavá.

Na vesnicích a ve městech jako celcích jsou úkoly NV obdobné. I zde je nutno zachránit obrovské hodnoty, a proto musí NV i zde připustit účinnou obranu. Silnice a cesty zatarasit záseky, pokácet do silnic stromy, vykopat příkopy, zabarikádovat ze všech stran přístupy do města či vesnice, opevnit i jednotlivé domy, rozestavit výhodně střelce. S přípravou toho všeho je nutno začít již dnes.

Jedním z nejdůležitějších úkolů NV je zajistit vzájemnou bojovou spolupráci jak jednotlivých závodů a městských čtvrtí, tak i vesnic a měst. K tomu je nutno vybudovat kromě normální organizační sítě NV ještě zvláštní síť vojenských kurýrů, připravit obsazení telegrafních úřadů a smluvit signály (oheň na určeném místě, zvony, poštovní holubi atd.).

K provedení těchto úkolů musí být při každém NV vytvořeny bojové oddíly, které pečlivě připraví a v pravý čas provedou zmíněné akce. Bojové oddíly, s jedním vedoucím, nejlépe členem NV, jsou deseti- až dvanáctičlenné, rozdělené na skupiny, kterým případnou jednotlivé bojové úkoly. Je nutno tvořit je i tam, kde zatím nebyl nebo v dohledné době nebude ustaven NV. Až do akce samé smí znát úkol, který oddíl provede, jen vedoucí oddílu a jeho zástupce (vedoucí příslušné skupiny), aby nemohlo dojít k vyzrazení. Každý člen NV a každý člen bojového oddílu musí být vázán přísahou k naprosté mlčenlivosti. Vyzrazení organizace nebo úkolu se trestá smrtí, protože zrada nebo neodpovědné hloupé svěřování se lidem nezúčastněným ohrožuje životy celého oddílu a celého NV. K provedení větších bojových úkolů se spojí tolik bojových oddílů, kolik je třeba a kolik je jich k dispozici. V rozhodné chvíli musí být do některých akcí uvedeno celé osazenstvo podniku, všechno obyvatelstvo města či vesnice.

Kromě těchto obranných úkolů, prováděných bojovými oddíly, jsou to úkoly útočné, t. j. boj s ustupujícími okupanty. Ten lze vést — kromě sabotáží, pro něž byly a ještě budou dány podrobné instrukce — jen ozbrojenými oddíly. Ozbrojené oddíly se k vedení útočných akcí spojí podle potřeby ve větší celky, v partyzánské jednotky, aby na př. přetaly Němcům ústup po důležité komunikaci, aby se zmocnily německého transportu či vlaku nebo jej zničily, aby rušily německé pohyby, zneškodňovaly stráž atd. Tyto oddíly musí zahájit operace dříve než oddíly obranné a musí je uvést v soulad s pohyby Rudé armády, s pohybem fronty.

Národní výbory a bojové oddíly mají ještě řadu dalších důležitých úkolů. Jsou to úkoly ochranné a zajišťovací.

Okupanti a jejich čeští sluhové se dnes vrhají do vesnic a berou rolníkům obilí, které mají pro jarní osev a pro svou výživu, brambory, odvádějí poslední kusy dobytka a vše odvázejí do Německa. Tomu je nutno čelit především tím, že se již dnes ukryje vše, co se ukrýt dá. Městské obyvatelstvo si musí připravit pro dny německého ústupu přes naše země větší zásobu potravin a ukrýt je, stejně jako šatstvo, nejlépe na několika místech, protože okupanti odvezou nebo zničí vše, co budou moci. NV musí masově rozšířit tyto pokyny a umožňovat obyvatelstvu, aby se podle nich řídilo.

Všude je plno Němců, německých úředníků a špiclů. Bude zcela na místě vzít z nich rukojmí, tak jako je všude berou oni, a tak zajistit životy českých lidí. Úkolem NV je též zjistit a zajistit ty ničemné Čechy, kteří z vlastní vůle pracovali horlivě pro okupanty jak na poli politickém, tak hospodářském (na př. krysy z hosp. kontrol) a správním (horlivé četnictvo, pochopové při nahánění do práce atd.), nemluvě vůbec o udavačích a českých špiclech Gestapa.

V převratných dnech bude ochromeno zásobování, čehož budou chtít využít všelijaké kreatury pro svůj zisk. NV musí i zde zasáhnout, zajistit zbylé zásoby a sklady a bezohledně postupovat proti spekulantům.

To jsou některé z nejdůležitějších úkolů, které musí NV a bojové oddíly řešit. Řešte je již dnes! Doplnujte je a přizpůsobujte místním poměrům! Sdělujte své zkušenosti svým vedoucím a ostatním skupinám!

Kupředu, do práce, do boje!¹

¹ Rudé právo, únor 1945. — AÚD KSČ Praha. 1945/111.

[120]

1945, polovina února. Havlíčkobrodsko. — Leták¹ partyzánské brigády „Jan Hus“² o prvních úkolech národních výborů v osvobozené vlasti.

¹ Souborný materiál o ustavování a činnosti ilegálních národních výborů v českých zemích je uložen v SÚA Praha, f. MV, sign. B 2911. Řada dokumentů tohoto druhu je obsažena též v edici Zd. Konečného a F. Mainuše „Osvobození Severomoravského kraje ve světle kronik“.

² Na leták připsáno strojem:

„Věci dobře uvažte a promyslete. Před nepovolanými nemluvte, aby se vše neprozradilo předčasně. Naprostým mlčením před cizími zachováme sebe a své kamarády, abychom pak včas byli na místě v plné pohotovosti.“

Vedoucím buněk, upozorňujte stále své členy k mlčení a opatrnosti, žádné „šuškáni“ — chlapské jednání! Musíme být lépe připraveni k svým úkolům než byli Němci svými „ordnery“ v. r. 1938/39!“

² Partyzánská brigáda „Mistra Jana Husa“ byla nejdůležitější partyzánskou jednotkou na Českomoravské vysočině. Výňatek ze zprávy o politické činnosti této brigády, který je datován květnem 1945, ukazuje, jak významnou úlohu sehráli tito partyzáni při zakládání národních výborů. Zpráva velitele partyzánské brigády Tůmy to popisuje takto:

„Dne 26. října 1944 ve 20.30 hod. jsme dopadli u Města Brdy, 5 km jihovýchodně od Čáslavi. 29. října t. r. ustavil komisař brigády Národní výbory v Lipovci, v Licoměřicích, v Bousově a v Tuchově. Vedoucím těch 4 NV byl určen bratr Ouřecký Jaroslav, rolník z Lipovce. Úkoly dány následující:

1. Pomáhati naší organizační partyzánské skupině, kterou jsme při odchodu zanechali v lesích u těchto vesnic, a sice potravinami, informacemi a pod.

2. Organisovali v okolních vesnicích nové NV.

3. Vybudovat zpravodajskou službu z blízkých i dalekých měst pro naše zpravodajské oddělení.

Dne 6. listopadu 1944 byly založeny NV v Trhové Kamenici. Bratři v okolí Trhové Kamenice, t. j. hajný Ajz, chalupník Horník a rolník Urban měli již malou ilegální organizaci, ale nevěděli, co dělat. Byly jim dány směrnice k budování místních NV a k provádění výzvědných prací, vedoucím byl bratr Ajz z Polomu. Dne 8. listopadu byl založen NV v Krucemburku, do čela mu postaven br. Lédl, kovodělník. Od 7. 11. 1944 do 10. 12. 1944 byly založeny další nové NV, a to ve Vojnově Městci, Sobinově, Vortové, Ždírci, Chotěboři, Cikháji, Herálci a Zámku Ždáře. V této době byli vyhledáni vhodní lidé pro konání spojovací a výzvědné služby. Na začátku prosince byla vydána instrukce (pokyny a rady) vedoucím NV, kde byl určen přesně postup při tvoření NV i jejich